

Organ för svenskarna i Estland.

Kustbon inför årsskiftet.

År 1936 har snart nått sitt slut.

Därmed har också estlandssvenskarnas tidning Kustbon arbetat sig igenom sin nittonde årgång. Hur obetydlig tidningen än synes, kostar den både pengar, tid och kraft. Men därför är det så mycket mer glädjande att kunna konstatera, att det gångna året medfört en betydande upprykning för tidningen, som efter en flerårig nedgångsperiod nu äntligen synes börja återfå den betydelse den hade under sina tidigaste år. Intresset för tidningen har efter hand vuxit, såväl i Estlands svenskbygder som i Sverige. Vid några tillfällen har Kustbon till och med rönt den stora uppmärksamheten att bli citerad av den svenska dagspressen, vilket är en stor ära för ett så litet blad.

Uppsvinget sammanhänger med att Kustbon det senaste året fått Svenska Odlingens Vänner till utgivare. Därigenom har den kommit i mera direkt kontakt med estlandssvenskarnas ledande och mest utbredda kulturorganisation och därigenom också närmare estlandssvenskarnas centrala intressen.

När Kustbons redaktion ser tillbaka på det gångna året, är det ett par saker, som den framförallt vill ha uttalade. Först och främst ett

Tack till Kustbons prenumeranter och läsare!

Antalet prenumeranter har under året kraftigt ökat i alla delar av Svenskbygden. Man måste gå tillbaka till Kustbons allra första år för att finna en

så stor prenumerantsiffra. Det gamla systemet med gratisutskickning av tidningen har helt övergivits. En tidning som utskickades gratis, förlorar snart allt värde, och ingen bryr sig till sist om att läsa den.

Även i Sverige har Kustbon vunnit förtroende, och nya riks-svenska prenumeranter ha under hela året tillkommit.

Men Kustbons redaktion måste också rikta ett

Tack till Kustbons alla medarbetare!

Många framstående namn ha varit synliga under och över bidrag till Kustbon det gångna året, vittnande om intresse och förståelse för Kustbon och dess uppgift. Vi behöva bara nämna riksantikvarie Curman, överstelöjtnanterna Petri och Jakobs-son, professor Ragnar Östberg m. fl. Men dessutom har en stor del av vad skrivkunnigt folk heter bland estlandssvenskarna varit uppbådat. Redaktören ensam kan inte skriva tidningen, utan en trogen skara medarbetare kommer han snart till korta. Önskvärt vore dock, att medarbetarna blevo ännu några flere, och att några av dem som skriva, skrevo ännu något oftare. Eljest kommer alltför mycket ansvar att vila på den arbetande kärntruppen, vilket i sin tur kan ge anledning till olust och trötthet.

Kustbon utkommer även nästa år!

Det uppsving Kustbon gjort under år 1936 vittnar om att den lilla tidningen har en mission att fylla. Ju mer tidningen upparbetas, desto tydligare blir det, att ingen vaken estlands-

svensk eller för estlandssvenskarna intresserad kan undvara densamma. I Kustbon får man veta allt nytt som rör den svenska folkstammen i Estland, allt som sker i det kulturella arbetet, i det kyrkliga livet, i skola och kommun. Mycket sådant som estniska tidningar icke ha intresse av att upptaga, meddelas i Kustbon.

Men lika litet nästa år som i år kommer tidningen att utskickas gratis. Det gäller därför att i god tid förnya prenumerationen. På alla orter har Kustbon duktiga ombud, till vilka man kan vända sig och få prenumerationen verkställd. Prenumerationspriset blir detsamma som föregående år: 2 kr. för helt år och 1 kr. för halvår.

För i Sverige bosatta har prenumerationen underlättats därigenom att den numera kan ske på alla postkotor.

Upprop.

Till alla, som gratis erhålla tidningar från Sverige!

Undertecknad, som fått i uppdrag att verkställa utredning rörande inrättande av läsestugor i svenskbygden, får härmed anhålla, att alla, som gratis mottaga tidningar från Sverige, vänligen ville meddela mig tidningens namn, samt, om möjligt, huruvida den sändes från redaktionen direkt eller genom privatpersons förmedling. För att kunna hos tidningarna anhålla om friexemplar, är det nämligen nödvändigt att veta, vilka tidningar, som redan förut sända sådana.

Sven Danell,

Noarootsi, Haapsalu den 2 dec. 1936.

LUCIA.

Den 13 dec. är Lucia-dagen. Vi svenskar förknippa den dagen med ett helst solblont, blåögt och högväxt kvinnligt väsen, som trotsande morgonkylan iklärt sig en bättre nattskjorta, kröner sina lockar med brinnande ljus och bär in kaffe med dopp till ens säng. Eller också tänka vi på den "offentliga" Lucia, som år efter år fröjdar ung och gammal vid Lucia-fester eller vid de Lucia-tåg, med förridare och svenner samt tomtar och stjärngossar, som man på senaste tid fått se litet här och var. Men vem den verkliga Lucia var har man småningom nästan glömt bort.

Den äldsta legenden berättar att Lucia var en ädelboren jungfru, som led martyrdöden i Syrakusa omkr. år 304. Hennes mor hade blivit botad från en svår sjukdom, och fylld av tacksamhet skänkte Lucia, som var trolovad, bort sin brudskatt till fattiga kristna. Men hennes girige fästman gick då och angav henne som kristen för prefekten, vilken påbjöd att Lucia skulle fängslas och bortföras. Enligt legenden skulle hon brännas på bål, men elden gjorde henne ej skada, och hon döddes då med svärd.

En senare legend berättar att Lucia utstäck sina ögon, då en yngling förälskat sig i dem, varefter hon rev ut dem och lät föra dem på ett fat till ynglingen. Men medan jungfrun knäböjde i bön gav Gud henne nya ögon, ännu skönare än de förra. Medeltida konstnärer brukade avbilda Lucia bärande sina ögon på en bricka eller en bok — eller med anspelning på namnet — (Lucia från lat. lux. gen. lucis = ljus) med en lampa. Så berätta de romerska legenderna om Lucia, vars skratt engång klingat på Siciliens soliga kuster. I de flesta romersk-katolska länder anses Lucia-dagen vara halvhelig, och Lucia åtnjuter t. ex. i Frankrike och Italien stor popularitet.

Att vi här uppe i Norden kommit att fira Lucias minne har sin egen lilla historia.

Under medeltiden inföll vintersolståndet på Lucia-dagen.

Det var en viktig märkesdag. Då skulle en mängd arbeten avslutas, trösk, bak och brygd, då tog man märken för det kommande året. Dagen firades därför med mat och dryck. I enlighet med folktron på den tiden, så trodde man, att allehanda farliga väsen var i farten den natten, såsom vättar och troll, anförda av en trollkärning, som efter dagen kallades Lussi. Måhända berodde det därpå att man då brukade fira Lussevaka, eller kanske berodde det på att man den natten brukade slakta julgrisen — alltnog från den tiden härleder sig den tidiga frukosten på Lucia-dagen. Först bjöd man fläsk, öl och glögg men på senare tid blev det vanligt i de västsvenska landskapen att "Lussebruden", en ung vitklädd flicka med brinnande ljus i en krans på huvudet bjuder på kaffe och dopp. Denna sed, som under de senaste årtiondena hastigt spridit sig, har först under protestantisk tid uppstått i v. Tyskland. Där var det brukligt att Jesusbarnet — Christkindlein, vid julen framställdes av en ung vitklädd flicka med brinnande ljus i en krans på huvudet. — Denna sed överfördes med herrgårdarna som förmedlare till Sverige. Men då det enligt svensk uppfattning ej gick för sig att klä ut sig till Jesusbarnet, och flickan dessutom ej motsvarade vårt begrepp om barnet i krubban, förlades seden här till Lucia-dagen, där den passade så mycket bättre både till sin ursprungliga betydelse som med anseende till att den redan förut var en märkesdag — Lucia brukar bjuda på ett slags vetebröd dövelskatter eller lussekatt, vilket sammanhänger med folktron, att djävulen, häxan och troll gärna uppträda i kattgestalt, särskilt under juletid. Detta innebär självfaller ett skämt. — Närheten till jul har medfört att en mängd julseder, s. s. utklädning till stjärngossar och tomtar har förekommit på Lucia-dagen.

Så förhåller det sig i verkligheten med Lucia-firandets uppkomst främst i Sverige. Men när man frågar sig: Varför fira

vi nordbor Lucia? — då vill man helst tro som Selma Lagerlöf och minnas den legend från Värmland, som hon så vackert skildrar: För länge sedan bodde i Värmland på en gammal herrgård en ung och vacker fru Lucia. Hennes man var borta i krig. Under tiden utbröt missväxt och hungersnöd i landet. Den unga fru Lucia, som hade sina visthus och bodar fulla med förråd, delade då med sig till alla fattiga och nödlidande av allt hon ägde. Men då hennes man kom hem med ett 60-tal krigare, hade hon ej något att ge dem. I sin nöd anropade hon då sitt skyddshelgon och sin namne, den heliga Lucia av Syrakusa om hjälp. Sancta Lucia varkunnade sig så över den godhjärtade unga värdinnan, uppenbarade sig i en vitklädd ljusomstrålad skepnad för gästerna på gården och bjöd dem alla en gyllene dryck ur en blänkande kanna. På så sätt har Sancta Lucias minne blivit levande för oss här högt uppe i Norden — och alltförtärande hoppas vi att hon i en ljus och vitklädd gestalt skall ihågkomma oss på Luciadagen med sin gyllene dryck, så som hon engång gjorde det i Värmland.

G. E. M. S.

* * *

I morgon, söndagen den 13 dec. blir den, som vill, i tillfälle att se Lucia med tärnor vid den fest, som Sv. församlingen i Tallinn anordnar till förmån för ett svenskt lärum i huvudstaden. — Dessutom få vi höra omkr. 15 stjärngossar sjunga gamla julsånger och framföra ett medeltida mysteriospel; "Den ljusa stjärnan". Prosten K. Nilsson håller tal, fröken Ilse Hartman spelar ett par stycken av Chopin och "Enighets" folkdanslag uppträder med Gotlandskadriļ och Västgotapolska.

Ett rikligt kaffe- och tebord med lussekatter och pepparkakor m. m. i den stilen, ett marknadsstånd med alla möjl. prydnadsföremål till julbordet, en rolig fiskdamm och ett fint lotteri kommer säkert att locka många gäster till festen. Det hoppas åtminstone

festarrangörerna.

Alkoholen — vår största kulturfiende.

JOH. STENHOLM.

II

Vi inse nu också att alkoholen bedövar trötthetskänslan under ett hårt arbete. Naturen har utrustat människan med genial signalanordning, som varnar henne för överansträngning. Men gamle Adam inom henne hittar på att bedöva trötthetskänslan med ett gift. Vilken finurlig idé! Vad följden blir är ju icke så svårt att räkna ut.

Hur är det då med alkohol och köld? Jag ber alla de ormsöbor (eftersom jag själv är ormsöbo) — som ha för vana att besöka "Hakke" före sin hemresa från Haapsalu en kall vinterdag — beakta följande: Vid köld cirkulerar blodet så långt ifrån huden som möjligt — man ser blek ut. Att man fryser, det är igen en varningssignal och den betyder: Vidtag åtgärder för att förhindra förkylning! Tar man nu in alkohol så ökas för det första hjärtverksamheten och blodet pressas ut i huden, varför risken för förkylning är mycket stor. För det andra bedövar alkoholen köldkänslan så att man icke vidtager några som helst skyddsåtgärder. Man känner sig ju varm. Ja, alkoholen alstrar visserligen värme i kroppen, men denna värme är till ingen nytta. Tvärtom är den vilseledande. Man känner sig varm, men fryser dock, utan att man har någon känning av köld.

Förr trodde man också att alkoholen var närande. Numera vet man att detta påstående är alldeles orimligt. Alkoholen lämnar inga ämnen till kroppens uppbyggnad, ej heller lämnar den någon energi till muskelarbete. För att en muskel skall kunna sammandraga sig och uträtta arbete, måste i dess celler förbrännas druvsocker, som lämnar den erforderliga energien. En hel del födoämnen kan kroppen förvandla till druvsocker, men inte alkohol. Vi finna således, att alkohol på intet sätt passar vår kropp. Kom sedan och säg att spriten är en Guds gåva!

Vi kunna sammanfatta det ovan anförda med följande: Alkoholen är ett gift, som verkar nedbrytande på de levande

cellerna. Den berövar en människa hennes kritik och omdömesförmåga, anpassningsförmåga i olika situationer, självkontroll och erfarenhet, allt egenskaper, som skilja en normal, bildad människa från idioten.

Allt vad jag här framhållit är byggt på vetenskapliga undersökningsresultat. Frestarens listiga knep att med rusdryckerna snärja arma människobarn, ha undan för undan blivit avslöjade. Alkoholen är och förblir en fiende till kulturell självutveckling och aldrig någonsin skall man få uppleva att lyckans gudinna trivs i dryckesguden Baccus' sällskap.

Kära estlandssvensk ungdom! Glöm inte att vi äro fattiga och ju mer vi dricka desto fattigare bli vi. Genom dryckenskap slösa vi icke blott pengar utan även förmågan och energien till ekonomiskt och kulturellt framåtskridande. Tänk också på vårt anseende, vårt ansvar och vår värdighet som vikingaättlingar!

(Slut).

Bröllop.

Lördagen den 5 dec. förrättades i Svenska St. Mikaelsskyrkan vigsel mellan advokaten Peter Adams och fröken Karin Pöhl, dotter till framlidne lektor Hans Pöhl och hans maka f. Lindström. Kyrkan var vackert dekorerad med lagerträd och levande ljus. Brudparet tågade in under tonerna av "Brudkören" ur op. Lohengrin av Wagner. Enligt svensk sed bar bruden en gyllene krona, vilken prydnad är sällsynt här i landet. Vigseln förrättades av brudens broder, t. f. prosten Hj. Pöhl.

Som marskalkar fungerade brudens broder, teol. stud. Ivar Pöhl och brudens kusin, läraren Viktor Pöhl. Från orgelläktaren sjöng herr A. Aspelin två sånger "Kvällens frid" av J. Tamverk och "Det galler" av F. Hannikainen. Som utgångsmarsch spelades Mendelsohns bröllopsmarsch. Efter vigseln gav brudens mor supé i sitt hem för de närmaste släktingarna. Ett stort antal telegram anlände under kvällens lopp.

Församlingsdagar i Noarootsi.

I Noarootsi har anordnats en kyrklig församlingshelg under tiden 21—29 november. Församlingshelgens förra del var estniskspråkig med ledaren för estländska kyrkans yttre mission, prosten H. Pöld som huvudtalare. Prosten behandlade i tre föreläsningar Altarets sakrament och Försoningen samt predikade i Domssöndagens högmässa över texten om den orätrådige förvaltaren. Bland åhörarna under prostens Pölds föredrag och predikan befunno sig en stor del av församlingens svenska medlemmar.

Eftersom den estniska församlingshelgen till stor del bevisats av svenskar, hade man kunnat befara en avmattning i intresset, då den svenska delen vidtog. Någon sådan gjorde sig emellertid icke kännbar, utan en ganska stor skara samlades även nu till aftonföredragen i "lärstugan", där på onsdagen

prost Pöhl, på torsdagen khde Danell och på fredagen prost Nilsson talade över ämnet: "Hur man blir en kristen". Ämnet var enligt Luthers utläggning av Tredje artikeln uppdelat på tre underrubriker: "Hur den Hel. Ande kallar", "Hur den Hel. Ande upplyser" och "Hur den Hel. Ande helgar och behåller i en rätt tro", vilka i nu nämnd ordning behandlades av de tre nämnda talarna.

"Lärstugan" i Noarootsi, som genom frivilligt arbete av församlingens svenska ungdom satts i stånd, har genom församlingsveckans aftnar börjat bli en kär samlingsplats för Noarootsi-borna.

Den högtidliga avslutningen av församlingshelgens svenska del skedde genom Adventsöndagens högtidliga gudstjänst i Noarootsi kyrka, varom mera på annan plats i denna tidning.

Från Rikholdi.

Tecken till vinter ha yppat sig flera gånger i våra byar och skogar, men ännu (i skrivande stund) har kärrornas skrammel ej kunnat utbytas mot slädmedarnas ljudlösa glidande längs snöbeklädd väg. Våra bilägare ha väl ingenting emot, att så är fallet, ty bärande isar och gott slädföre skulle säkert lockat ortsborna att fara med häst till förejulsmarknaden i Haapsalu den 7 i dec., men nu fingo bilägarna sköta om transporten. Vi ha nämligen fått två bilar till vår kommun, vilka befordra fram folk lika bra som varor.

Skogsarbeten ha redan börjat, varigenom många ha möjlighet att få förtjänst. Det är skogen mellan Paj by och kommunalhuset, som lagts under yxan. De växande furorna förvandlas till timmer och slipers. Skogen har dessutom i höst riktat många skogsägande bönder här. Rätt många ha sålt skog för ett par tusen kronor.

Ytterligare möjlighet till förtjänst kommer skogen i vinter att bereda. Det har nämligen förljudits att firman Minkoff i en snar framtid skall sätta i gång två fältsågor, en i Höbring och den andra i Dyrhamn.

Inom brandkårsvärelsen ha framgångar visat sig bl. a. däri att en spruta i år skaffats till. Den nya sprutan kommer att placeras i Roslep, där hus för densamma som bäst är under uppförande. Kåren äger således nu tre större brandsprutor.

Den länge efterlängtrade och saknade samlingslokalen hoppas man snart få se början av. Inom den närmaste tiden skall man börja forsla sten för stenfotens räkning.

Söndagen den 6 dec. gästades vi av vår representant i nationalförsamlingen, notarien T. Akermann. Till föredragsort hade utvalts Bergsby folkskola, där ett 40-tal maskulina ortsbor hade samlats. I sitt instruktionstal redogjorde notarie Akermann för sin personliga mening i vilken form den nya grundlagen borde utarbetas samt berörde dessutom de allmänna riktlinjerna. Bl. a. lo-

vade talaren göra sitt bästa för att svenskarnas liksom andra minoriteters rättigheter komma att intagas liksom i tidigare grundlagar och trodde, att största delen av nationalförsamlingens medlemmar skulle hysa samma tankar.

Man har redan känsla av julens närmande. Våra skutägare ha också redan återvänt med sina skutor från Sverige, alla som i år fraktat dit potatis. Priset för potatisen där har varit mellan 5 och 6 kr. per tunna.

Tills vidare vet man ej, hur det blir med julottan här i år. Vår pastor, diakon Isacsson, har nämligen fått resa till Runö. Det var i början fråga om att han skulle stanna där till julen, men han kan inte resa därifrån före skolårets slut, varför hans familje varit tvungen att också resa till Runö. Den nya pastorsbostaden står därför tom nu.

Ortsbo.

Från Odinsholm.

Här kämpar naturen sin hårda kamp mellan höst och vinter. Bäst som sjön ligger blank som en spegel kommer en vindil och rör upp vattnet i skummande raseri. Bränningarna bryta mot stränderna och vitna bådande snö och köld. Det klarnar. Vattnet lugnar. Kylan börjar bygga små broar av is på de minsta vattenpussarna, och höstens mörker och smuts gömmas under bländande snö. Så pågår kampen dag och natt, så har den pågått under gångna år, ty vinter och höst kunna aldrig enas.

En händelse som troligen aldrig mera kommer att upprepas här. Den enda och sista haren här på ön hoppade över till de sälla jaktmarkerna. Haren till ära jagades den inte med hundar utan det skedde pojkar om. Man delade också bytet bröderligt. Somliga fick hartass att borsta skorna med, en fick skinnen till vintermössa och en påstås ha fått svansen, om den nu kan bli till någon nytta.

Per Bonde.

Gudstjänster.

Svenska kyrkan i Tallinn:
Söndagen d. 13 dec. kl. 11 fm.
högnässan. Kl. 5 em. Luciafest i
Tyska flickgymn. Kentmanni 6-b

E. Heisleri trükk, Pikk 4, Tallinn.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.

A. Stahl.

A. Aspelin.

Lokalredaktörer:

Vormsi, T. Gärdström.

Noarootsi, V. Pöhl.

Höbring, A. Vesterberg.

Roslep, A. Bergman.

Rüütli 3, Tallinn. Tel. 470-08

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:—

Englands konung avsåde sig tronen.

Torsdagen d. 10 dec. avsåde sig Englands konung Edward VIII tronen. Till ny konung utnämndes hans ett år yngre broder, prins Albert-Frederic Arthur-Georges, baron av Killarney, greve av Inverves och hertig av York.

Tronavsägelsen var en följd av konungens förhållande till en amerikansk miljonärska, fru Wally Simpson. Konungen krävde att få göra mrs. Simpson till Englands drottning, och då detta visade sig omöjligt, avsåde han sig tronen.

Min älskade make, vår käre far och farfar

Johan Lindström

f. 19 jan. 1868

insomnade stilla den 5 dec. 1936 efter ett långt men tåligt buret lidande. Djupt sörjd och saknad av uaka, barn och barnbarn samt släkt och vänner.

Rälby, Vormsö d. 7 dec. 1936.

Mina Lindström f. Dahl

Barnen

Barnbarnen

Ej mer med blicken skum och svag i världens dunkla spegel, men Herrens klarhet ohöjd er bland dem som äro tecknade med Herren Guds insegel.